

Kościelne go zdemaskowały, a Policja argentyńska oszustem w sularnie się zajęła. Czmychnął też czempredziej za Uruguay do Brazylii. Od tego czasu z powodu profanacji kaplica była zamknięta i kapłan tam nie dojeżdżał. Żał mi było tego poczciwego ludu polskiego, który nie zebrał woli, ale z nieświadomości przyjął w swej kaplicy oszusta - sekciarza, bo jakieś odstępstwo od Wiary św. wcale im w głowie nie było. Przez misję św. nastąpiło pojednanie parafii z Bogiem. A poieszające było to że prawie wszyscy brali w niej udział, może z wszystkich kaplic najgorliwiej; z wyjątkiem zaledwie kilku, zauszników byłego kierownika patronatu polskiego w Posadas, p. Nikodema. Tutaj na Stanisławowie grasował niedgdy nauczyciel polski z Brasylii, Stanisław Małysz, opiekun Kusza na Floreście, w Rio Grande do Sul.

Pozatem na Bomplandzie istnieje jeszcze kaplica św. Michała na tak zwanych Karpatach; stamtąd ludzie mogli przyjść na Wojciechowo na misję, bo znówu nie tak daleko. I niektórzy rzeczywiście przybyli. Mieszka tam podobno 20 25 rodzin. Dalej była kaplica polska św. Jaka; dziś się wyłudniła, bo Polacy się stamtąd wyprowadzili; pozostało — według opowiadania — 7 rodzin polskich reszta to tutejsi. A jedną kaplicę polską św. Jadwigi zlikwidowano, bo lud tam zabrakło; budynek z desek służy do innych celów.

Jakie 30 rodzin polskich mieszka na Ploada Lopez, zle kaplicy nie mają i o nią się nie starają. (Dok. nastąpi) Ks. Jan Wiśliński.

Z Brazyliji

BRAZYLIJSKIE DELEGACJE NA KONGRES PRZECIW GRUŻLICY W WARSZAWIE

Ministerstwo Oświecenia i Zdrowia Publicznego zamianowało pp. dr. Rudolpha Josetti inspektora sanitarnego, Ocardo Fontes, szefa sekcji Instytutu Oswaldo Cruz i Valões de Castro, dyrektora sanatorium w Correias, przedstawicieli Brazylii na IX. Konferencji Międzynarodowego Związku Przeciwnożycielstwa, która odbędzie w Warszawie 4 i 6 września b. r.

ZNIESIENIE CENZURY PRASOWEJ

Z Rio donoszą, że Szef Policji, kapitan Felinto Muller zakomunikował Brazylijskiemu Związkowi Prasy, że zawieszoną została cenzura prasowa.

KURTYBYA

Z WALNEGO PÓŁROCZNEGO ZEBRANIA ZWIĄZKU POLSKIEGO W KURTYBYE

W niedzielę, dnia 15 go b. m. odbyło się walne półroczne zebranie Związku Polskiego około 50 członków obecnych. Ze sprawozdań wynika, że zebranie miesięcznych odbyło się 5, Zarządu 5, nadzwyczajnych 1, obchodowych 1. Nowych członków przybyło 41, ubyło 2. Sprawozdania Zarządu przyjęto jednogłośnie, dając tem wyraz uznania dla gorliwej prasy i zabiegów dla dobra Związku członków Zarządu.

Na wniosek podpisany przez 59 członków przyjęto następujące uchwały: zapomogę pomścierną dla członków podwyższą się do 100\$000; znosi się bale publiczne; członkowskie podniesiono do 2\$500; uchwalono urządzić tylko bale towarzyskie bezpłatnie dla członków, których liczbę uchwalono podnieść do 8.

Rozumne te uchwały nacechowane troską o utrzymanie wysokiego poziomu moralnego

Kłęska powodzi w Polsce

Południową Polską dotknęła straszna kłęska powodzi. Ulewne deszcze w górach Tatr utworzyły setki już nie rzek ale wodospadów, których wody staczały się z gór z ogromną szybkością ku dolinom, gdzie wąskie koryta i wolny bieg wód spowodowały wylęwy.

Najpierw powódź zalała okolicę podkarpackie, lecz w następnych dniach wody ruszyły doliną Wisły w kierunku Krakowa a po kilku dniach Warszawy i dalszych miast nadwisiańskich.

POD KRAKOWEM PĘKŁY GROBLE

Po zalaniu okolic podkarpackich wezbrane wody ruszyły Wisłą w kierunku Krakowa. Pomimo, iż niebezpieczeństwo było przewidziane i władze powzięły wszelkie możliwe środki, ogrom wód był tak wielki, że pod Krakowem pękły groble i wody zalały setki kilometrów, odcinając od świata 15 wsi.

Ludność zagrożona powodzią chroni się na wierzchołki drzew i dachy domów, lub też ratuje się zbijając łodzie i tratwy.

46 WSI ZALANYCH POD SANDOMIERZEM

Gdy wezbrane wody Wisły minęły Kraków, wielkie niebezpieczeństwo zaczęło zagrażać okolicom Sandomierza, ponieważ w tem miejscu teren jest niski. Poziom rzeki pod Sandomierzem podniosły się na 5 i pół metra. Zalanych zostało przeszło 40 wsi.

WARSZAWIE NIE ZAGRAŻA NIEBEZPIECZEŃSTWO

Ubiegłej soboty wezbrane wody dopłynęły do Warszawy; i tu powzięto wszelkie środki przeciw powodzi. Napór wód już zresztą zmalał, znajdując upusty w drodze. Przewiduje się jednakże, że powódź zaleje podmiejskie okolice.

200 OSÓB ZGINEŁO. MILJARDOWE SZKODY

Telegramy donoszą, że osta-

tnia powódź, jakiej dotąd nie pamiętano w Polsce, pochłonięła przeszło 200 ofiar w ludziach. Straty materialne idą w miliardy. Ilustrowany Kurjer Codzienny oblicza w przybliżeniu straty na 3 biliony franków. Zalanych zostało setki wsi i miasteczek, tysiące domów zostały zniszczone, mosty, drogi, tory i sieć telegraficzna, telefoniczna, elektryczna pozrywane. Bydło się potopiło, zbiory tegoroczne poszły z powodzią.

ZNISZCZENIE

W Zakliczynie zginęła z powodzi rodzina gen. Bałabana, złożona z 10 osób.

W niektórych okolicach powódź porzywała groby i wyrzuciła kości zmarłych. Gdzieś niedługo widać trupy zwierząt potopionych, a wszędzie zniszczenie i spustoszenie.

RATUNEK

Na ratunek zagrożonych powodzią pospieszyły władze i wojsko. Przeszło 50 000 wojska wzięło udział w akcji ratunkowej.

Lotnictwo cywilne i wojskowe dowozi żywność do okolic odciętych od świata.

Ostatnie telegramy donoszą, że woda w Wiśle i jej dopływach poczyna opadać.

POSPIESZMY Z POMOCĄ

Kłęska powodzi, jaka ostatnio dotknęła naszych Braci w Polsce, jest niesłychaną. Wielu naszych braci, sióstr i krewnych zostało pozbawionych chleba i dachu nad głową.

Naszym obowiązkiem chrześcijańskim i narodowym jest przyjść im z pomocą.

Pospieszmy z ofiarą choćby drobną dla powoźdian.

W tym celu otwieramy listę składek w »Ludzie«, którą następnie prześlemy Komitetowi w Ratunkowemu, jaki zawiązał się w Polsce pod przewodnictwem p. Prezydenta.

Redakcja.

General Sikorski

W NOWEJ KSIAZCE OSTRZEGA ŚWIAT PRZED POTAJEMNEM KNUCIEM ODWETU PRZEZ BERLIN

Armia Rzeszy może być w każdej chwili powiększona o 21 dywizyj. — Fabryki broni pracują gorączkowo.

Gen. Władysław Sikorski, były premier, w swej nowej książce »Przyszła Wojna« zwraca uwagę świata, na armję, liczącą 300,000 ludzi, o 200,000 więcej niż pozwala traktat wersalski.

Gen. Sikorski twierdzi, że Rzesza posiada całkowicie zmodernizowaną policję z 100,000 ludzi, rezerwy w liczbie 1,500,000 ludzi i armję »brunatną« z 2,500,000 ludzi. Każdej chwili 21 dywizyj mogą być dodane do urzędowej armji niemieckiej.

»Wszystkie te części składkowe niemieckiej siły zbrojnej« pisze Sikorski, »są tak zorganizowane, że w bardzo krótkim czasie mogą być zamienione w jednolitą armję, dorównującą przedwojennej armji niemieckiej«.

General zwraca dalej uwagę, iż Niemcy już dawno przekroczyli liczbę żołnierzy, dozwoloną przez traktaty i ekwipują rezerwę wbrew traktatom. Niemieckie ministerstwo obrony zastępło w zupełności dawny niemiecki sztab generalny.

Co do uzbrojenia, Niemcy posiadają dosyć broni, prócz ciężkiej artylerji i tanków. Ale 50 fabryk niemieckich »pracują gorączkowo«, aby wyrównać te braki. Siedem fabryk aeroplanów i 7 fabryk motorów budują latawce rzekomo dla celów komunikacyjnych. Latawce mogą jednak być zamienione na wojenne. Obecnie Niemcy mają, zdaniem Sikorskiego, 800 aeroplanów bombowych i 600 obserwacyjnych.

zabaw Związkowych, przyczyniają się niewątpliwie do skupienia pod sztandarem Związku Polskiego jeszcze większej ilości Polaków a zarazem podniesienie autorytetu tej najsilniejszej organizacji polskiej w stolicy Parany.

Rodacy! Kto z was nie jest członkiem Związku Polskiego niech czempredziej zaciągnie się w szeregi tej organizacji bo znajdzie w niej pomoc w razie

nieszczęścia, godziwą rozrywkę i zabawę, oraz miłe środowisko polskie.

Mieczysław Florecki.

PRZEDSTAWIENIE TOW. TADEUSZA KOŚCIUSZKI ŁĄCZNOŚĆ I ZGODA W ZWIĄZKU POLSKIM

Ubiegłej soboty na scenie Związku Polskiego ku uczeniu rocznicy Tow. T. Kosciuszko Łączność i Zgoda zespół

amatorski pod kierownictwem pp. A. Trojana i J. Kopełuszyńskiego odegrał piękną sztukę p. t. »Posąg w kominie«.

Urzedłymi znowu naszymi dawnymi aktorami scenicznymi, którzy okazali się jak zawsze — świetnymi. Wszyscy wywiązali się znakomicie ze swych ról, za co oklasków im nie żałowano.

Sztuka szczęśliwie dobrana, pełna humoru i bardzo interesująca, wszystkim się podobała. Najlepszym dowodem, że sala była pełna.

Po przedstawieniu odbyła się zabawa, która trwała do późnej nocy.

Spodziewamy się, iż na przyszłość Tow. Tadeusza Kościuszki — Łączność i Zgoda zawsze będzie urządziło swe zabawy dla członków w podobny sposób, czem przyczyni się wielce do własnego rozwoju, budżet większe zainteresowanie się życiem towarzyskim i społecznym.

POLICJA ZAKAZAŁA BALÓW PUBLICZNYCH

Delegat Obyczajności Dr. Walfrido Pilotto wydał zakaz urządzania balów publicznych; zakaz ten spotkał się z wielkim uznaniem ze strony zdrowej części społeczeństwa Kurytyby, ponieważ publiczne zabawy dawały bardzo często okazje do nadużyć przeciw dobremu obyczajom, a nierzadko kończyły się bójkami i przelewem krwi. Ostatni taki wypadek miał miejsce w salach Klubu Sportowego »Tento-Brasileiro«, gdzie podczas balu publicznego pijane indywidua wszczęły bójkę, tak, że policja z trudem zlikwidowała zajście, rozwiązując bal.

Ponadto bale publiczne jak oświadczył delegat Dr. Walfrido Pilotto jednemu z dziennikarzy — były okazją do rozpusty dla różnych bogatych a zepsutych młodzieńców, którzy za opłatą 3 — 5\$000 wstępu, uważali, że nabywają prawo do deprawowania dziewcząt z uboższej warstwy.

Zakaz balów publicznych położony temu kres.

Warto podkreślić, że i organizacje polskie urządziły bale publiczne; choć do takich wybróków, przeciw moralności nie dochodziło, to jednak wiele poważnych rodzin uskarżało się przeciw balom publicznym.

Warto pokreślić, że Związek Polski na ostatniem swem półrocznem walnem zebraniu, jakby wyprzedzając rozporządzenie policyjne, uchwałił zakaz w gmachu Związku Polskiego urządzania balów publicznych.

ODPOWIEDZI REDAKCJI

— P. St. Kanauwicz. — »Lud« wysyłamy regularnie; jeżeli nie dochodzi; reklamować na pocztę.

— P. J. S. — Konstytuacji Brazylijskiej w polskiem tłumaczeniu jeszcze niema; zaoszczędzi ją drukować oddzielnie w »Ludzie« porówny od przyszłego numeru.

Ostatnie wiadomości

— Z Warszawy donoszą, że polskie kontrtorpedowce »Burza« i »Wicher« pod dowództwem kontradmirała Uruga złożyły urzędową wizytę miastu Leningradowi.

— Prezydent Mościcki mianował byłego ministra spraw rolnych Nakończnikowa-Klukowskiego wojewodą warszawskim na miejsce wojewody Twardowskiego, który przechodzi w stan spoczynku. Gen. Janusz Głuchowski mianowany został wojewodą białostockim, a p. Władysław Dziadosz, szef kancelarii sejmowej, wojewodą kieleckim.

— Prezydentem miasta Warszawy został zamianowany p. Olpiński, dotychczasowy wice-

— W Poznaniu odbył się Krajowy Zjazd Sokolstwa Polskiego.

— W Równem odbył się zjazd delegatów Stowarzyszenia Weteranów Armji Polskiej we Francji.

— Z Assumpção donoszą, że w Chaco w walce paragajsko-boliwijskiej zginęło w ostatnich dniach 130 żołnierzy.

— W Austrii, policja aresztowała 5 terrorystów, którzy usiłowali wysadzić w powietrze elektrownię w miejscowości Reutte Tyrolu.

— Liczba mieszkańców miasta Rzymu przy końcu ubiegłego miesiąca wyniosła 1.115.300 osób.

T. 3).

Słabość i zniechęcenie

Słabość i zniechęcenie jest znakiem prawie zawsze, odżywiania się nieregularnego lub niewystarczającego, braku odpoczynku lub innych składników w organizmie. W tym ostatnim wypadku, lekarstwa są bardzo proste: uręguować odżywianie się, spożywać owoce i mleko, spać spokojnie 8 godzin na dobę i brać zastryki Tonofosfan.

To lekarstwo, zapisane przez lekarza, da wyniki zadawalniające, tak dobre, że chory, słaby i zniechęcony, czuje się bardzo dobrze i widzi wszystko na świecie innymi oczyma.

Czy jest porada łatwiejsza od tej?

Dr. Sylvino P. de Araujo VORONOFF wynalazca brazylijskiego lekarstwa

Fluxo Sedatina

Kobieta jest ocaloną.

Słynny ten lekarz brazylijski jak również uczone rosyjski wynalazł lekarstwo FLUXO SEDATINA. Pewna pani cierpiąca na choroby kobiece a po zacyciu lekarstwa Fluxo Sedatina doznała w przeciągu dwóch godzin ulgi; organizm jej został uregulowany wszelkie bóle znikły na zawsze.

Fluxo Sedatina poleca się lekarzom i akuszerkom.

Fluxo Sedatina używa się po wszelkich szpitalach i po Domach Zdrowia w São Paulo i w Rio.

Fluxo Sedatina można nabyć w aptekach.

Na żądanie daje się porady przysyłając znaczki na list.

RIO — Rua Itandega 105.

S P.

JORDAN KULEWICZ

Dnia 10-go lipca b. r. zmarł w Guszawicze, po kilkoletniej i bardzo dolegliwej chorobie, zaopatrzony Sw. Sakramentami, Jordan Kulewicz w wieku 82 lat, pozostawiając pogrzezoną w smutku żonę i dzień 5-letni synów i 6 córek, z tych czterech synów żonaty i cztery córki zamężne, 42 wnuków i 3 prawnućków. S. p. Jordan był wiernym mężem, dobrym ojcem, gorliwym katolikiem i czystelnikiem »Ludu«.

Zmarły pochodził z pod Gorlic, do Brazylii przybył sam w 1880 roku i dopiero w Thomas Goshko poślubił Elżbietę Zawińską i tu mieszkał około 5 lat; resztę swego życia 48 lat spędził w Guszawicze muniopljman Araukarja. S. p. Jordan cierpiał około 25 lat. Wszystkie cierpienia znosił z anielską cierpliwością.

Dnia 11-go lipca odprowadzono zwłoki nieodżałowanego pamięci naszego drogiego Ojca, Dziadka i Pradziadka S. p. do Araukarji na miejsce wiecznego spoczynku.

Wszystkim krewnym i znajomym, którzy brali udział w pogrzebie naszego kochanego Ojca, Dziadka i Pradziadka, różni wnieść za usługę Przew. Księdza Proboszczowi Józefowi Nochowiczowi w Guszawicze muniopljman Araukarja i tym wszystkim którzy go odwiedzali w chorobie, składamy serdeczne Bóg zapłać. Niech odpoczywa w Panu!

Rodzina Kulewiczów.

Pierwszorzędny Skład Polski Artykułów Spożywczych

Władysława Józefa Brzezińskiego
 przy RUA IGNACIO LUSTOZA 41, róg RUA DUQUE de CAXIAS
 Każdy chce kupić dobrze i tanio a zwłaszcza w czasie kryzysu. Otóż w moim składzie można kupić tanio i dobre artykuły spożywcze jak: **cykier mąkę, ryż, ziemniaki**, otręby i dużo innych artykułów w ten zakres wchodzących. — Najrozmaitsze napoje krajowe i zagraniczne. — Narzędzia kuchenne stolowe; narzędzia do uprawy ogrodów.
 Posiadam artykuły tylko w najlepszym gatunku i sprowadzam je bez pośredników za gotówkę i dlatego mogę sprzedawać je bardzo tanio. Proszę odwiedzić mój skład.
Władysław Józef Brzeziński.

Casa de Saude „São Francisco“

DOM ZDROWIA — KLINIKA PRYWATNA
DR. JORGE MEYER FILHO
 Rua São Francisco N. 25 — Curitiba
 Specjalność: Operacje, leczenie chorób kobiecych, pomoc przy porodach, zastosowanie sztucznego pneumatora X przy osobach cierpiących na płuca. — Nowoczesny aparat Roetgena. — Diatermia. — Sztuczna ultra fioletowa, promienia słoneczna, Zystokopia i t. d. — Przyjmuje od godz. 10-tej do 11 i pół i od 1—5.

„A VENCEDORA“

Fabryka cukierków i karmelków w najlepszych gatunkach i w papierki owijanych.
 Cukierki malinowe, kokosowe, cytrynowe, ananasowe, truskawkowe, bananowe, m. czne i gumowe. — Prócz tych są jeszcze inne gatunki specjalne, nowego formatu, które w każdej chwili można nabyć po cenach bardzo przystępnych. — Uprasza się Szan. Kodaków o łaskawe przekonanie się, że są najtańsze i najlepsze w Kurtybie.
FRANCISZEK LACHOWSKI.
 Curitiba — Rua Cabral N 451 — Curitiba

SZKŁA I FABRYKA LUSTER

SZKŁO
 do osien fantazyjnych, szkło ozdobne rzeźbione, matowe, szlifowane, kryształowe, można nabyć u nas w każdej ilości i mierze na zamówienie.
 Wstawia się szyby wyżej wymienione do kociołków i domów. Sprzedaj hurtownia i detaliczna. Ceny niskie.
LUSTRA
 kieszonkowe, ręczne, toaletowe, fryzjerskie, wklesłe w ramkach metalowych, celluloidowych i drewnianych.
 Złożono w r. 1903
Rua Mar. Deodoro, 254
Telefon 1335, Curitiba.

APTEKA HUMANITARIA — DROGARIA
 Rua Dr. Trajano Reis N 37 — Curitiba
 Wszelki wybór lekarstw i preparatów krajowych i zagranicznych po cenach niskich.
 Recepty lekarskie załatwia się prędko i sumiennie.

Hemorroidy

Zupełne ich wyleczenie z gwarancją bez operacji, bez bólu i bez wycieczki.
CHOROBY ŻOŁĄDKA I JELIT.
 (Wrzody żołądka) leczenie bez operacji, dieta według metod nowoczesnych.
Calles i Diarrhéas gwałtowne przez leczenie wprost.
 Zwiększenie kanału odchodowego, leczenie bez operacji.
Wrzody na nodze, leczenie bez operacji.
Dr. Mendes de Araujo
 Przyjmuje od 2-jej do 5-jej Avenida João Pessoa 68 — Alto da Pharmacia Avenida CURITIBA

Słynne lekarstwo HAEMATOGEN D-RA HOMMELA

rozpowszechnione poczynił świecić już od 35 lat działa znakomicie przeciw: **Anemii, Sklerozie Suchotom, Malarji, Neurastenji, grypie, febrze, zapaleniu płuc, szkarlatynie, odrze, chorobom kobiecym, skrofom, astenji, i t. d.**

Lekarstwo **HAEMATOGEN** dr Hommela działa ze skutkiem.

„Chargeurs Reunis“ i „Sud Atlantique“

JEDYNITA TRZECIA KLASA.
 KOMPANJA TA SPRZEDAJE BILETY BEZPOŚREDNIO DO KAŻDEGO MIASTA W POLSCE i odwrotnie bilety „chama-da“ z Polski do Brazylii.
 Stała bezpośrednia komunikacja z polskiego portu Gdynia z Brazylią i Argentyną.
 Doskonała organizacja przy sprowadzaniu rodzin ze wszystkich miast Europy Centralnej a szczególnie z POLSKI
 Informacje w języku polskim i brazylijskim udziela
P. TEOFIL G. VIDAL
Curitiba--Rua Barão Rio Branco 195-209
Paraná

Bank Francusko - Włoski Południowej Ameryki

Ulica 15 de Novembro — Róg 1-ro de Março
Curitiba
KAPITAŁ ZREALIZOWANY Frs. 100 MILJONÓW
FUNDUSZ REZERWOWY Frs. 138 MILJONÓW
 31 Filje w Brazylii, Francji, Argentynie, Urugwaju, Chile i Kolumbii
 Korespondent oficjalny Skarbow francuskiego i włoskiego.

Załatwia wszelkie operacje Bankowe na najlepszych warunkach.
 Podejmuje się przesyłek pieniężnych do Polski w złotych w każdej innej walucie za pośrednictwem następujących banków:
Bank Handlowy w Warszawie, Warszawa.
 Filje: Baranowice, Będzin, Brześć n/Bugiem, Częstochowa, Kalisz, Katowice, Kowel, Kraków, Łódź, Lublin, Lwów, Płock, Poznań, Radom, Równe, Sosnowiec, Wilno i Włocławek i korespondent we wszystkich miastach polskich.
Bank Francusko - Polski, Paryż
 Filje: Częstochowa, Gdańsk, Katowice, Łódź, Poznań i Warszawa.

Chapelaria Elegante

RUA RIACHUELO 130
 Zawsze nowe fasony kapeluszy dla PAŃ i DLA DZIECI. — Własna fabryka sztucznych kwiatów i wianków ślubnych. — Wykonuje się desenie na materiałach do haftu. — Welony ślubne w różnych cenach.

Fortunat Wszędobyłski pisze list do „Ludu“

I.
 Włóczy się człowiek po świecie, to i niejedno też widzi, a to co widzi radby opisać — cóż, kiedy pióro nie może się utrzymać w szlidywnych palcach. Mamai jednak różne notatki z długich lat życia, które pozostawia wnukom w spuściznie, aby wiedzieli, jak się obracać na świecie. Mam także kilka takich ważnych rzeczy, o którychbyś zdało się napisać, o nauce i przestrodze miłych czytelników, kochoanej naszej gazety „Lud“ która ma największe wszechwładzie wśród kolonistów. Drobnostki te, niektóre dawno już zebrałem i przy sposobności będę je przytaczał; niektóre zaś rzeczy niedawno oglądałem i słyszałem i te najwięcej mi na sumieniu leżą. Chociaż trudno więc prostemu kolonistom w pisarza się bawić, jednak postanowiłem podzielić się z czytelnikami „Ludu“ o ostatnich moich wrażeniach z podróży do Iraty, czy tam Ryjaltów, jak ludzie mówią.

Ozemże to Ryjaty tak się wstawilo, ażeby o niem pisać? Różne tam widziałem i słyszałem nowinki. Najpierw jednak opiszę to, co gospodarzy powinno zainteresować. Ryjaty to piękne miasteczko, a handel ma najlepiej z całej południowej linii kolejowej. A bo też kupcy Sanpaulowscy zakupują kartofle aż miło. Rodzą się „bataty“ na kolonii Goncalves Junior, odległej od Ryjaltów 18 kilometrów, a gdzie mieszkają Polacy, Ukraińcy, Niemcy, Brazylijanie, Włosi i inni. Zeszłego roku kolonia ta wysłała 80 wagonów kartofli do São Paulo; tego roku chwali się liczbą 400, a na następny rok obliczają równe 1.000, jeżeli się obrodzą. Kryzysu, bodaj, że tam nie do-

świadczają, ale bo też i kartofle doszły w cenie aż do 30\$000 za 80 kg. Z początku kupcy płacili po 20\$000 i po tej cenie większość zbioru została sprzedana. Zaznaczyłem, że w kryzysu tam nie ma. Trzy narodowości utrzymują własne szkoły, a są to Polacy, Ukraińcy i Niemcy, oprócz tego rząd opłaca 3 sily nauczycielskie. Na samych „Sedach“, około 200 dzieci uczęszcza do szkół, a są szkoły i po liniach.

Szkola polska ma dzieci około 40. liczba, jakiej podobno nigdy nie bywało. Dawniej Rusini i Niemcy, wyśmiewali Polaków, że nie mogą utrzymać nauczyciela, ale teraz rzecz inaczej się przedstawia. Nauczyciel polski urządził w niespełna jednym roku 8 przedstawień z „Junakami“, i dziękując, 2 obchody narodowe i dwie wycieczki na inne kolonie. A wszystko to dzięki współpracy gorliwych członków Towarzystwa szkolnego, którego prezesem jest p. Władysław Pieczykolan, dzielny kowal, co warto zaznaczyć, gdyż wyroby jego, jak plugi, radła rozchodzą się daleko. Gorliwym opiekunem szkoły jest także p. Czesław Ostrowski, właściciel jedynego tam sklepu polskiego, a służący sprawie oświaty, na każde zawołanie. On może najlepiej podtrzymuje zapał i ambicję utrzymania polskiej szkoły, tak, że inne narodowości zazdroszą, że szkoła funkcjonuje solidnie, dzieci uczęszczą regularnie. Innych nie będę tu wliczał, gdyż zabraloby to dużo miejsca, ale zaznaczam, że załuga ich w sprawie szkoły jest godną pochwały. I słusznie, bo otoczeni w dwójnasób liczniejszymi Ukraińcami i Niemcami, w kilku latach możeby zapomnieli, że są Polakami i po-

żytku by Starej i Nowej Ojczyźnie nie przynieśli.

W Goncalves Junior Polacy są považani i przez władze. Polak piastuje urząd sub-delegata policji, a zastępcą jest także Polak. Bardzo to dobrze, gdyż Polacy powinni być wszędzie i na urzędach — to zaszczyt narodowi przynosi i wymawiać się nikt nie powinien od przyjęcia jakiegoś urzędu.

Rzeczy powyżej opisane radością muszą przejąć każdego, ale niestety są i inne sprawy smutne, ale o tych na drugi raz. Może winowajcy się poprawią. Zapo-

władam jednak, że opiszę wszystko, a szczególnie o tych co szkole polską zdaleka omijają. Miłsze im cudze piórka!

Wkrótce opiszę, Kochoanym Czytelnikom co widziałem i słyszałem w Iratách, a ciekawo to będą rzeczy. Dzisiaj kończę, bo i pióro mi z garści wypadło a i syn Joachim wota na szymarom. Pojde, bo spiją śmietankę z wierzchu, a mnie co najgorsze zostawia. Do widzenia więc Czytelnikom do następnego razu. Pozdrowia wszystkich serdecznie, a Księdzu Redaktorowi uszanowanie składa
 Fortunat Wszędobyłski

fnosć zniknęły. Następnego dnia cyganka i służąca udały się zaszosem z Powązkami i zakopały klejnoty pod figurą.

Po dwóch tygodniach bliźuterje miała odkopać służąca i zaniesła swej pani. Trzeba trafia, że w parę dni po zakopaniu choroba przeszła i zachwycone kobiety cierpliwie czekały aż minie termin dwóch tygodni. Kiedy jednak ozdrowiona emerytka poszła pod figurę i zaczęła kopać we wskazanym przez służącą miejscu, klejnotów nie było.

Początkowo podejrzewano o dokonanie kradzieży służącą, ale z braku dowodów dochodzenie przediwo niej umorzono. Pogodzono z sobą pani i służąca porzuciły szukać cyganki, która wiał pomysłowy sposób wyprowadziła je w pole. Mijał jednak dzień na dnem i cyganki nie można było odszukać. Z pomocą przysłała jednak policja, która aresztowała jakąś cygankę za awanturę po pijanemu i wiedząc o przygodzie naiwnych kobiet, zavezwała je do komisariatu na konfrontację.

Poszkodowana emerytka poznała cygankę, ale kiedy przyszło do rozprawy sądowej adwokat, broniący oskarżoną sprowadził do sądu pięć cygarek i zażądał ponownej konfrontacji zbiorowej. Mysińska zdolała wybrnąć z tych niespodziewanych trudności i wskazała na istotną sprawczyń kradzieży.

W tych warunkach sąd nie miał najmniejszych wątpliwości co do osoby złodziejki i skazał Berkę Kruszyńską na 6 miesięcy aresztu.

„Zamawianie“ choroby zakończone kradzieżą

Wiara w zabobony ułatwiła cygancie pomysłowe oszustwo

Sale sądowe obfitują w niezwykłe charakterystyczne sprawy, odsłaniając rzeczy, o których wstydniemu trudno by poprosić przypuszczać. Do rzędu takich niecodziennych spraw, których tło i przebieg wyglądają na fantastyczne opowiadanie, zaliczyć należy proces cyganki Berki Kruszyńskiej, oskarżonej o dokonanie kradzieży. Kruszyńska zajmowała się wróżeniem, chodząc po podwórzach domów w Warszawie.

Pewnego dnia zawołała ją kucharka Janina Pac, która służyła u emerytki Marji Mysińskiej.

Kiedy kabała została już postawiona i kucharka dowiedziała się wszystkiego o swej przeszłości i przyszłości, rozpoczęła się rozmowa towarzyska. Kucharka była bardzo elokwentna i opowiadała wszystkie zmartwienia i kłopoty. Specjalnie zainteresowanie cyganki wzbudziło opowiadanie kucharki o chorobie chlebobawczyń, która nie mogła od paru miesięcy powrócić do zdrowia. Służąca żaliła się, że lekarze nie

mają zupełnie pojęcia o leczeniu i nie mogą w żaden sposób pomóc jej pani. Cyganka słuchała, potakiwała i wreszcie zaproponowała swą pomoc. Dowodziła, że Mysińska można ozdrowić tylko czarami, za których skutek ręczy swoim życiem.

Kucharkę data się przekonana i zaproponowała swej chlebobawczyń „odczynienie“ choroby.

Cyganka wprowadzono do pokoju i rozpoczęło się zamawianie. Kruszyńska paliła jakieś zioła, wymawiała „słowa“ a wreszcie oświadczyła, że choroba przeszła na pierścionki i kolczyki, które chora nosiła na palcach i w uszach. Klejnoty te powinno być zakopane pod figurą przez 2 tygodnie i w ten sposób choroba odejdzie, a Mysińska ozdrowieje.

Wydało się to oprawda choroj bardzo podejrzane, ale kiedy cyganka zaproponowała, że zakopie bliźuterje w obecności służącej, która będzie znała miejsce, w którym schowano pierścionki i kolczyki, wszelkie podejrzenie i nieu-

Zwycięzca.
 — Znowu się bilet z Antkiem znowu trzeba ci sprawić nowe ubranie...
 — Ej, co tam! Ale żeby mamą widziała jak Antek wyglądał! Jako matka będzie musiała sobie nowego Antka kupić.